<https://doi.org/10.31874/2520-6702-2021-11-1-45-60>

УДК 378.14

Бутенко Андрій, Єременко Олена

Роль гаранта у процесах забезпечення якості на етапі формуванні освітньої програми

Анотація

У статті розглянуті конкретні етапи та параметри залучення гаранта освітньої програми до її формування. Актуальність дослідження зумовлена інтенсивними змінами у системі забезпечення якості вищої освіти, які вимагають виконання науково-педагогічними працівниками пов'язаних із цим нових функцій. Саме тому Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти у своїх документах актуалізувало окремий функціонал науково-педагогічного працівника – гарант освітньої програми, який координує проектування, оновлення та реалізацію освітньої програми. Коректне залучення гаранта ще на етапі формування освітньої програми сприятиме уникненню недоліків, викликаних порушенням логіки та формальним ставленням до змісту освітніх програм.

Було розроблене та проведено опитування гарантів освітніх програм, завдяки якому вдалося встановити, що їх переважна більшість свідомо залучалися на усіх основних етапах формування освітньої програми. Позитивно, що навіть на етапі ініціювання, який є передусім преференцією колективних та/або адміністративних органів закладів вищої освіти, гарантів інформують щодо можливості відкриття освітньої програми. Гаранти активно долучаються до вивчення досвіду зарубіжних та українських освітніх програм, передусім визначаючи, які з них заслуговують на увагу. Разом із тим необхідно зауважити, що і при освоєнні кращих практик, і під час укладання навчального плану як складової освітньої програми гаранти визнають найбільш вагомим параметром освітні компоненти, що є логічним, тому що на цьому і ґрунтується реалізація освітнього процесу за ОП.

Можна констатувати, що відсутність достатнього практичного досвіду, процес накопичення та аналізу сильних та слабких сторін при формуванні ОП ще триває, і це наразі не дозволяють зробити однозначний висновок про повну сформованість та визначеність функціоналу гаранта. Тому важливим є, з одного боку, провадження подальшої дослідницької та роз'яснювальної роботи щодо функціоналу гаранта та його участі у формуванні освітньої програми, а з іншого – вироблення та удосконалення локальної нормативної бази закладів вищої освіти з цього питання.

Ключові слова: гарант освітньої програми, заклад вищої освіти, освітні компоненти, освітня програма, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти.

Вступ

Зміни освітнього законодавства України в 2014 році призвели до цілком нового погляду на організацію підготовки фахівців у вищій освіті, зокрема відбувся перехід від підготовки за спеціальностями до підготовки за окремими освітніми програмами. Такий перехід змінив не лише логіку організацію навчального процесу, але й поставив нові завдання перед усіма учасниками процесу та обумовив у подальшому необхідність виконання нових функцій науково-педагогічними працівниками. Зважаючи на це, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти запропонувало окремий функціонал науково-педагогічного працівника –

гарант освітньої програми, який координує проектування, оновлення та реалізацію освітньої програми.

Як показав досвід акредитацій, проведених Національним агентством, значна кількість освітніх програм має недоліки, викликані порушенням логіки та формальним ставленням до формування змісту освітніх програм. Ухвалені Національним агентством рішення за період його діяльності з 01.09.2019 по 31.12.2020 показують, що умовні акредитації та відмови в акредитації, яких є 365 з 1400 розглянутих освітніх програм (Квіт, 2021: 169) передусім мають проблеми щодо проектування освітніх програм та їх структури. Це демонструє оцінка відповідності Е, отримана ними переважно за 2 критерієм – Структура і зміст освітньої програми (79% освітніх програм, які не отримали акредитацію на 5 років) (*Про акредитацію освітніх програм, 2019*).

Разом із тим, існує проблема, коли в межах ліцензованої спеціальності заклад вищої освіти має право відкрити кілька освітніх програм, постає питання їх практичної, наукової, методичної диференціації. Для оптимальної відповідності визначеним параметрам, гармонійного забезпечення вимог та потреб стейкхолдерів, дотримання вимог законодавства, залучення кращих практик при формуванні освітньої програми ЗВО потребує фахівців з необхідним досвідом та знаннями. Планування, модерування та моніторинг цих процесів, як правило, покладається на гаранта освітньої програми. Тож важливим питанням є з'ясування реального залучення гаранта освітньої програми до процесів започаткування освітньої програми в порівнянні з основними завданнями.

Особливої актуальності питання залученості гаранта освітньої програми до її формування набуває у зв'язку з нинішнім етапом становлення систем внутрішнього забезпечення якості у більшості закладів вищої освіти та невизначеністю чіткого функціоналу гаранта ОП у межах цієї системи.

Аналіз попередніх досліджень із проблеми

Хоча незаперечно, що «формування і реалізація освітніх програм є головним завданням у діяльності закладів вищої освіти» (Федорченко, 2018), на сьогодні саме етап започаткування і формування освітньої програми залишається поза увагою дослідників. Існуючі розробки містять переважно рекомендації та настанови щодо структури освітньої програми, особливостей її складових, прописування параметрів тощо. Зокрема науково-методичний аналіз питань змісту та певних процедур формування освітніх програм ми бачимо в працях знаних освітніх експертів, доробку науковців Інституту вищої освіти (Луговий, Слюсаренко, Таланова, 2014), у результатах міжнародних проєктів тощо. Так, Ю. Рашкевич ґрунтовно систематизує вимоги до побудови ОП, починаючи, власне, з часу запровадження самого поняття освітньої програми, зокрема, наголошуючи на необхідності відповідності стандарту та загалом нормативній базі. Найбільш показова у цьому плані його знана монографія «Болонський процес та нова парадигма вищої освіти» (Рашкевич, 2014). У методичних рекомендаціях «Розроблення освітніх програм» йдеться власне про конструювання освітніх програм через підходи студентоцентрованого навчання (Захарченко, Луговий, Рашкевич, Таланова, 2014). «Сучасні підходи до побудови освітніх програм» (*Сучасні підходи, 2014*) переважно орієнтовані на виявлення та опис результатів освітнього процесу. У своїй статті «Освітня програма як інструмент забезпечення якості підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти» Ольга Набока провадить загальний аналіз основних підходів до формування ОП (Набока, 2018). Не можна не згадати статтю Юрія Федорченка «Про підходи до формування і

реалізації університетських освітніх програм», у якій він оприявнює проблеми і окреслює перспективи забезпечення якості освітніх програм (Федорченко, 2018).

Продуктивними джерелами аналізу актуального стану процесу формування освітніх програм та участі у ньому гарантів є саме нормативні та рекомендаційні документи закладів вищої освіти, які, у свою чергу, синтезують попередні напрацювання та сучасний досвід. Йдеться зокрема про розробки Сумського державного університету, Харківський національного економічного університету імені Семена Кузнеця, Національного університету «Львівська політехніка». На особливу увагу заслуговує локальний нормативний акт Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, де реально деталізовані задум, започаткування формування з виокремленням функціоналу усіх задіяних осіб (*Методичні рекомендації до порядку реалізації освітніх програм*, 2020) Такі матеріали можуть містити як вимоги до структури освітньої програми та алгоритм її погодження (*Методична інструкція*, 2017), так і організацію вибірковості (*Організація освітнього процесу*, 2017). Досить оптимальними є комплексні документи, у яких визначається і подальша реалізація освітніх програм з визначенням механізмом змін до них (*Положення про формування, затвердження та оновлення*, 2017).

Підсумовуючи, бачимо насправді відсутність досліджень з виявленої проблеми, наявні переважно рекомендації, спрямовані на чітку побудову освітньої програми (як-от: Раскола, 2016) та методичні матеріали, лише спорадично – наукові розвідки, що не містять ані аналізу персональної та колективної участі у цих процесах, ані функціональних порад щодо послідовності цього процесу.

Отже, ці питання, попри свою актуальність, залишаються недослідженими.

Метою статті є дослідження участі гаранта у формуванні освітньої програми.

Відповідно до мети вирішуються такі **завдання**:

- збір та аналіз інформації про етапи та ступінь залученості гаранта освітньої програми до її формування;
- з'ясування міри ознайомленості гарантів з необхідними ресурсами (матеріальними та кадровими);
- визначення ролі гаранта у відборі та вивченні досвіду зарубіжних та українських освітніх програм;
- уточнення фокусу уваги гаранта при формуванні навчального плану за освітньою програмою;
- окреслення пріоритетів подальшої діяльності закладів вищої освіти для належного використання організаційного потенціалу гаранта освітньої програми.

Методи та/або методика дослідження

У цій роботі були використані загальнонаукові методи наукового пізнання, зокрема метод аналізу, синтезу, порівняння, підрахунку, узагальнення, що дали змогу відобразити участь гарантів освітніх програм у різних етапах їх формування та виокремити певні пріоритети в їх роботі. Завдяки застосованим методам були виявлені певні функціональні ознаки діяльності гаранта освітньої програми, на підставі чого було укладено анкету-опитування, яка дозволила зібрати належний матеріал. Використання методів підрахунку та порівняння дозволило порівняти отримані результати з наявними даними про результати оцінювання новітніх програм за відповідними критеріями. Порівнюючи виявлені в ході дослідження дані з наявною інформацією про кількісні та якісні показники реалізації освітніх

програм, були висунуті гіпотези, які завдяки застосуванню методу синтезу вказали на певні тенденції та закономірності діяльності гарантів освітніх програм при формуванні освітньої програми, які і є відображені в цій статті.

Результати дослідження

Для вирішення завдань дослідження авторами було запропоноване опитування гарантів освітніх програм. Воно складається з 24 питань, з них - 3 питання відкритого типу, з них - 9 питань із запропонованими варіантами відповіді (з яких - 6 питань з можливістю вибору кількох варіантів відповіді) та 12 питань з відповідями «так» або «ні». До усіх типів питань надана можливість запропонувати власні варіанти відповіді через опцію «інше».

У змістовному аспекті запитання орієнтовані на засадничі принципи Положення про акредитацію освітніх програм, зокрема відповідність вимогам критерію 1 «Проектування та цілі освітньої програми», який передбачає необхідність освоєння кращого досвіду і оптимальне врахування інтересів стейкхолдерів, та передусім – «вписаність» освітньої програми в стратегію закладу вищої освіти, а отже - продуманість і виваженість її цілей (*Про акредитацію освітніх програм*, 2019).

Опитування тривало з 23.11.2020 по 15.01.2021, тобто було пролонговано у часі для охоплення максимально можливої кількості респондентів.

У цьому опитуванні взяли участь 576 респондентів – гарантів освітніх програм із ЗВО всіх регіонів України. Проаналізовані відповіді гарантів, які стосуються формування освітньої програми, починаючи з її задуму.

Унаслідок проведеного опитування авторам вдалося дослідити кількісні та якісні показники певних етапів та їх елементів формування та запровадження освітніх програм у різних ЗВО. Зокрема вдалося відобразити суб'єкта ініціювання запровадження ОП. Виявлені показники є важливими для розуміння реалій адміністрування цього процесу в ЗВО.

Рис 1. демонструє, що ініціатива започаткування ОП переважно належить кафедрі (31,8 %) та адміністрації (28,8 %), що охоплює 2/3 опитаних загалом. Власне гарантам ОП належить 3,8% (22 з опитаних). Ці показники вказують на превалювання колективного рішення над індивідуальною ініціативою, що в цілому може сприйматися позитивно, оскільки багатогранність завдань, пов'язаних із започаткуванням ОП, вимагає врахування багатьох аспектів: фінансових, організаційних, наукового потенціалу ЗВО, вивчення ринку праці та потенційних вступників тощо. Також важливо врахувати відносну новизну функціоналу гаранта в процесі реалізації ОП.

Перевага колективного підходу прослідковується і в тому, що в позиції «інше» 12 респондентів вказали: ініціатива належить кільком учасникам процесу, хоча акцент переважно зроблений на вагомій ролі керівництва ЗВО. Зокрема: «адміністрації і мені», «адміністрації ЗВО, мені і роботодавцям» тощо. У своїй статті «Розроблення освітньої програми: нормативно-правове та методичне забезпечення» Олена Хруцька визначає такі етапи розроблення освітньої програми: 1. Виникнення ідеї, визначення цілі освітньої програми. 2. Попередній аналіз доцільності відкриття нової освітньої програми. 3. Створення проектної (робочої) групи. 4. Розроблення освітньої програми, створення опису освітньої програми. 5. Затвердження освітньої програми (Хруцька, 2018, с. 24). Однак, аналізуючи перший етап, серед ймовірних ініціаторів гаранта освітньої програми не називає.

Варто відзначити, що згідно опитування з ініціативи стейкхолдерів було започатковано 11 % ОП, з них 8% (46) – з ініціативи роботодавців, 3 % (17) – з ініціативи здобувачів освіти, потенційних вступників.

Більшість гарантів ОП (82,8%) зазначають, що вони були поінформовані про можливість відкриття ОП до початку її формування. На нашу думку, це може вважатися позитивною практикою, адже, попри значну роль адміністрації у започаткуванні програми, відкриття програми погоджується з особою, що буде за відповідати за її формування та втілення.

У той же час ця інформація корелює з тим, що більшість гарантів є завідувачами кафедри або іншими адміністративними працівниками, які покликані організаційно забезпечувати реалізацію ОП після її започаткування. Зокрема, у статті «Правовий статус, професійний та демографічний портрет гаранта освітньої програми» автори дослідження з'ясували, що більше третини гарантів є саме завідувачами кафедр (Єременко, Бутенко, 2021: 181).

Респонденти у коментарях зазначили, що при цьому вони були задіяні не одноосібно, відбувся значний вплив кафедри та/або адміністрації різного рівня на прийняття такого рішення, а також вагомою була наявність традиції підготовки з відповідної спеціальності у ЗВО.

Щодо необхідності повноцінного володіння гарантом освітньої програми інформації про рівень МТЗ, то 80 % опитаних стверджують, що були поінформовані про це.

Опитування демонструє, що гаранті не завжди у повній мірі розуміють диференційованість матеріально-технічних ресурсів, необхідних для якісної реалізації ОП (фонд заробітної плати, стимулювання наукової діяльності, відрядження, у тому числі закордонні, можливості закупівлі та оновлення обладнання, витратних матеріалів, програмного забезпечення). Окремі з опитаних гарантів освітніх програм у своїх розгорнутих відповідях щодо матеріальних ресурсів, необхідних для реалізації ОП, вказували вартість акредитації або уточнювали, що на момент започаткування ОП помилково визначали матеріальні потреби, потім виявлялося, що це вимагає суттєвого коригування.

Щодо достатньої поінформованості про наявність необхідних кадрових ресурсів для подальшого функціонування ОП, то про неї повідомили 88,9 % (505) респондентів. Однак можна припустити, що це не свідчить про загалом високий рівень відповідності кадрового забезпечення, оскільки з досвіду акредитацій освітніх програм певна кількість науково-педагогічних працівників вважають достатньою підставою для можливості викладання лише одного параметра, зокрема, наявність наукового ступеня у цій галузі, поодинокі публікації в

галузі будь-якого рівня (наприклад, тези конференцій, методичні рекомендації тощо) без врахування їх часової актуальності.

Варто відзначити, що якісний підхід до забезпечення освітніх компонентів викладачем можливий у разі його належного наукового рівня, активної наукової діяльності, що співвідноситься зі змістом освітнього компонента, а не спеціальності загалом, про що зазначається у Рекомендаціях до застосування критеріїв (*Рекомендації*, 2020: 39). Зважаючи, що саме до автономії ЗВО віднесено право визначення граничної кількості освітніх компонентів, що може забезпечувати один науково-педагогічний працівник, то при якісній оцінці кадрового потенціалу на перспективу варто враховувати потенційну завантаженість викладачів на новій ОП.

Отже, можемо констатувати, що розуміння гарантом якісних, а не формальних вимог відповідності НПП дисциплінам, які забезпечуються, вимагає з його боку ґрунтовнішого попереднього аналізу при плануванні майбутньої ОП. Важливим моментом є вироблення гарантом спільно з відповідним структурним підрозділом університету планової роботи з подальшої профілізації, у тому числі наукової, та підвищення кваліфікації НПП.

Важливо відзначити, що з кола опитаних лише одна особа вказала на необхідність подальшого вдосконалення кадрового потенціалу, що підтверджує попередню думку про загалом поверхнєве ставлення гарантів, що узяли участь в опитуванні, до такого важливого аспекту забезпечення якості ОП.

Згідно опитування, переважна більшість (88,5%) гарантів уже на момент формування ОП входили до групи забезпечення та брали безпосередню участь у її формуванні. Відповідно, ця практика є позитивною і вказує, що гаранті – не формально призначені люди, а професіонали, які були організаційно залучені до формування ОП.

Переходячи від організаційної роботи гаранта до його участі у формуванні змісту ОП, ми проаналізували деякі тенденції у вивченні гарантами досвіду інших ОП - як вітчизняних, так і зарубіжних.

Важливим аспектом у формуванні освітньої програми є ознайомлення із зарубіжним досвідом, визначення його сильних та слабких сторін. Хоча вивчення досвіду не є завданням лише гаранта ОП, це очевидно є колективним завданням, що потребує обговорень та дискусій, у межах опитування ми планували дослідити, у якій мірі гаранті задіяні у цьому процесі.

Як показало опитування, переважна більшість (75%) респондентів визначали, який саме зарубіжний досвід заслуговує на увагу. 122 особи (21,2%) не брали до уваги закордонні програми при плануванні. Дехто з опитаних констатує, що інформація про іноземні ОП не представлена на сайтах університетів або представлена недостатньо, що вказує на обмежене сприйняття залучення досвіду як копіювання освітніх компонентів. Важливим є розуміння (не завжди наявне у гарантів освітніх програм), що досвід реалізації освітньої програми є різноплановим та багатограним. Заслуговує на увагу точка зору тих гарантів ОП з числа опитаних, що достатнім є систематичне вивчення досвіду зарубіжних університетів, зокрема університетів-партнерів щодо організації освітнього процесу, забезпечення якості, покращення роботи викладачів тощо.

73,8% респондентів ствердно відповіли на питання, чи вивчали вони особисто закордонні ОП, що корелює з попередньою позицією опитування. Двоє з опитаних зауважили, що аналогічних ОП за кордоном немає.

Аналізуючи, які складові зарубіжних ОП брали до уваги опитані, констатуємо, що найбільше у формуванні ОП використовувалися саме освітні компоненти, про що повідомили 79,2% респондентів. Це корелює з вище вказаною думкою про одноманітність підходу до використання зовнішнього досвіду. Натомість освітні експерти ще на початку запровадження підготовки здобувачів освіти за освітніми програмами акцентували важливість визначення саме результатів навчання як параметра освітньої програми (Захарченко, 2013).

Вивчення досвіду українських освітніх програм порівняно з залученням іноземного досвіду має інші характеристики. Порівняно з 75% гарантів, що самостійно визначали та вивчали зарубіжний досвід, український досвід вивчали значно більше (близько 93 % гарантів).

53

У той же час очевидна тенденція використання передусім одного з параметрів формування ОП - освітніх компонентів - зберігається, адже 86,1 % опитаних це вказали. У той же час важливим є, що частина опитаних відзначила зацікавленість у формах роботи зі стейкхолдерами, побудові логіки ОП, можливості кафедри при формуванні ОП тощо. Така

зацікавленість різноманітністю досвіду українських ЗВО є важливим свідченням тяжіння осіб, що формують ОП, до реального вдосконалення та якісного підходу при формуванні нової ОП.

Зосередження уваги гарантів більшою мірою на освітніх компонентах може пояснюватися їх участю у формуванні проекту навчального плану як складової ОП, адже, як видно з рис. 10, 95,3% респондентів зазначили, що безпосередньо брали участь у його розробці, а 47 % - очолювали цей процес.

У той же час акцент на освітніх компонентах, зокрема фахових зберігається. Разом із тим такі важливі складові як практики в меншій мірі привернули увагу опитаних – лише 46% вказали на необхідність першочергової уваги до них.

Варто наголосити, що недостатня увага до такого важливого елемента освітнього процесу позначається на результатах акредитаційної експертизи, зокрема значна частина звітів експертних груп містить зауваження чи рекомендації до практичної складової ОП.

Різнomanітність підходів в поєднанні теоретичної та практичної складової при реалізації освітніх програм є важливим ресурсом до формування їх унікальності та забезпечення якісної підготовки здобувачів. Важливість вивчення цього досвіду та його імплементацію варто

враховувати в процесі формування ОП. Вагоме значення практичної складової вже відзначалась в актуальних наукових доробках українських фахівців в галузі педагогіки. (Авшенюк, 2020: 76).

Висновки

У статті досліджена участь гаранта освітньої програми в її формуванні.

Унаслідок проведеного збору інформації та її аналізу в цьому дослідженні авторам вдалося визначити ті основні етапи формування освітньої програми, на яких, як правило, може брати участь гарант освітньої програми. Проведене опитування гарантів освітніх програм проілюструвало ступінь залученості гаранта освітньої програми на різних етапах її формування. Зокрема, підтверджено, що традиційно ініціатором заснування освітніх програм є керівні органи або структурні підрозділи ЗВО, натомість власне гарантам належить ініціатива започаткування освітніх програм у мінімальному обсязі – 3,8 % з опитаних. Поруч з іншими чинниками, які обумовили цю особливість, очевидно, що функціонал гаранта започаткований порівняно нещодавно та перебуває у процесі становлення.

Зважаючи, що у більшості своїй гаранті освітніх програм – це досвідчені науково-педагогічні працівники, цілком очікуваними є результати, підтверджені в ході цього дослідження, про високу обізнаність гарантів з необхідними ресурсами, передусім матеріально-технічною базою, кадровим забезпеченням. Автори дослідження, порівнявши результати опитування гарантів освітніх програм з результатами акредитації освітніх програм, прийшли до висновку про часткове розуміння ними відповідності науково-педагогічних працівників освітнім компонентам, що вони забезпечують, та багатокomпонентності матеріально-технічного забезпечення якісної освітньої програми.

Дослідження також виявило занадто узагальнене уявлення про обсяги можливого аналізу інших освітніх програм, оскільки переважна більшість опитаних залучили з інших програм структурні елементи навчального плану саме освітні компоненти, залишивши поза увагою інші важливі складові ОП.

Визначаючи фокус уваги гаранта при формуванні навчального плану за освітньою програмою, можна констатувати, що саме гаранті активно долучаються до цього процесу (95,3% опитаних) та є його модераторами (47%). Це цілком обґрунтований вибір з боку гарантів, оскільки саме вони будуть відповідати за реалізації цієї освітньої програми, і її якісне планування буде основою подальшої діяльності колективу.

Таким чином, можна констатувати, що гаранті освітніх програм задіяні до основних організаційних заходів із започаткування освітніх програм, відіграючи при цьому ключову роль. У той же час відсутність достатнього практичного досвіду процесу становлення освітніх програм, накопичення та аналізу сильних та слабких сторін при їх формуванні, що спричинено відносною новизною процедури акредитації освітніх програм відповідно до ESG (ESG, 2015), не дозволяють зробити однозначний висновок про повну сформованість та визначеність функціоналу гаранта, особливо що стосується підготовчого етапу реалізації освітньої програми.

Загалом, розуміючи важливість та об'ємність процесів, спрямованих на пошук кращих практик, залучення необхідних ресурсів при формуванні освітніх програм, необхідним, на наш погляд, є належне використання організаційного потенціалу гаранта у закладі вищої освіти. Важливим є розуміння і подальше втілення комплексності процесу створення освітньої програми та ефективного залучення до нього багатьох учасників: науково-педагогічних працівників, адміністрації, здобувачів освіти, партнерських ЗВО, роботодавців та інших стейкхолдерів. Сприйняття цієї вимоги як винятково нормативної, а не змістовної може

призвести до формального виконання вимог, але не забезпечить необхідну внутрішню дискусію та колективний пошук оптимальних рішень при формуванні освітньої програми.

Для оптимізації роботи гаранта перспективними є вивчення з боку ЗВО реальних обсягів, завдань, потреб, що необхідні для його ефективної роботи, та напрацювання необхідної внутрішньої документації, яка б унормовувала цю діяльність та посприяла повноцінній реалізації його функціоналу, забезпечувала систему підтримки та стимулювання діяльності гаранта.

Бібліографічні посилання

- Авшенюк, Н. (2020). Забезпечення якості вищої педагогічної освіти: актуалітети Великої Британії. *Монографія «Компетентнісні індикатори стратегії «Європа 2020» : здобутки і перспективи педагогічної освіти»*. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ.
- Єременко, О., & Бутенко, А. (2021). Правовий статус, професійний та демографічний портрет гаранта освітньої програми. *Юридичний журнал «Право України»*, 2, 171-185.
- Захарченко, В. М. (2013). Проектування програм навчання у контексті функціонування НРК: компетентнісний підхід та результати навчання. <https://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovadzhennia-instrumentiv-bolonskoho-protsesu.html?download=38:rozrobka-ramky-kvalifikatsii-v-zakharchenko&start=60>.
- Захарченко, В.М. (2014). Розроблення освітніх програм. *Методичні рекомендації*. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети».
- Квіт, С.М. (2021). *Річний звіт Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти за 2020 рік*. Київ: Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти. <https://cutt.ly/Vzaxvnf>
- Калашнікова, С., & Луговий, В. (ред.). (2015) *Розвиток системи забезпечення якості вищої освіти в Україні: інформаційно-аналітичний огляд*. Київ: ДП «НВЦ «Пріоритети».
- Луговий, В. (2014). Реалізація світового досвіду рівневої, орієнтаційної та галузевої організації вищої школи в Законі України «Про вищу освіту»: шлях до розуміння та визнання. *Вища освіта України*, 3 (додаток 1), 32-36.
- Методична інструкція. Загальні вимоги до структури, змісту та оформлення освітніх програм* (2017). Суми: Сумський державний університет.
- Методичні рекомендації до порядку реалізації освітніх програм* (2020). Київ: Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського.
- Набока, О. Г. (2018). Освітня програма як інструмент забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти. *Збірник наукових праць «Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова»*. Серія 5: Педагогічні науки : реалії та перспективи. Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 60, т. 2, 38-41.
- Організація освітнього процесу: Методичні підходи до формування варіативної складової освітніх програм* (2016). Харків: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця.
- Положення про формування, затвердження та оновлення освітніх програм* (2017). Львів: Національний університет «Львівська політехніка».

- Про акредитацію освітніх програм, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти.* (2019). Положення зареєстроване в Міністерстві юстиції України 08.08.2019 №880/33851. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text>
- Раскола, Л.А. (2016). Теоретико-методичні засади розроблення освітніх програм. *Методичний посібник*. Одеса: Одеський національний університет імені І.І.Мечникова.
- Рашкевич, Ю. М. (2014). *Болонський процес та нова парадигма вищої освіти*. Львів: Видавництво Львівської політехніки.
- Рекомендації щодо застосування критеріїв оцінювання якості освітньої програми.* (2020). Затверджено Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти 17 листопада 2020 року. ТОВ «Український освітянський видавничий центр «Оріон».
- Федорченко, Ю. (2018). *Про підходи до формування і реалізацію університетських освітніх програм*. <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1283-pro-pidkhodi-do-formuvannya-i-realizatsiji-universitetskikh-osvitnikh-program>.
- Холін, Ю. В. (2014). *Сучасні підходи до побудови освітніх програм. Метод. матеріали*. <http://www.univer.kharkov.ua/docs/work/curricula.pdf>.
- Хруцька, О. (2018). Розроблення освітньої програми: нормативно-правове та методичне забезпечення. *Університети і лідерство*, № 2(6), 25-26.
- ESG (2015). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*. Brussels, Belgium. http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf

References:

- Avsheniuk, N. (2020). Zabezpechennia yakosti vyshchoi pedahohichnoi osvity: aktualitety Velykoi Brytanii [Ensuring the quality of higher pedagogical education: current events in the UK]. *Monografia «Kompetentnisni indykatory strategii «Yevropa 2020» : zdobutky i perspektyvy pedahohichnoi osvity*. Mukachevo, Redaktsiino-Vydavnychiy Tsentr MDU. (in Ukrainian).
- Yeremenko, O., & Butenko, A. (2021). Pravovyi status, profesiyni ta demohrafichniy portret haranta osvitnoi prohramy [Legal status, professional and demographic portrait of the guarantor of the educational program]. *Yurydychnyi zhurnal «Pravo Ukrainy»*, 2, 171-185. (in Ukrainian).
- Zakharchenko, V.M. (2013). *Proektuvannia prohram navchannia u konteksti funktsionuvannia NRK: kompetentisnyi pidkhid ta rezultaty navchannia*. [Designing training programs in the context of NQF functioning: competence approach and learning outcomes]. <https://erasmusplus.org.ua/korysna-informatsiia/korysni-materialy/category/3-materialy-natsionalnoi-komandy-ekspertiv-shchodo-zaprovadzhennia-instrumentiv-bolonskoho-protsestu.html?download=38:rozrobka-ramky-kvalifikatsii-v-zakharchenko&start=60> (in Ukrainian).
- Zakharchenko, V. (2014). Rozroblennia osvitnikh program. [The development of educational programs]. *Metodychni rekomendatsii*. Kyiv: DP «NVTs «Priorytety» . (in Ukrainian).
- Kalashnikova, S., & Luhovyi, V. (Red.). (2015). *Rozvytok systemy zabezpechennia yakosti vyshchoi osvity v Ukraini: informatsiino-analitychnyi ohliad*. [Development of the quality assurance system of higher education in Ukraine: information-analytical review]. Kyiv: DP «NVTs «Priorytety». (in Ukrainian).
- Kvit, S.M. (2021). *Richnyy zvit Nacionaljnogho aghentstva iz zabezpechennja jakosti vyshhoji osvity za 2020 rik*. [Annual report of National Agency on Higher Education Quality Assurance] Kyjiv: Nacionaljne aghentstvo iz zabezpechennja jakosti vyshhoji osvity. <https://cutt.ly/Vzaxvnf> (in Ukrainian).

- Luhovyi, V., (2014). Realizatsia svitovogo dosvidu rivnevoii, oriientsatsiinoii ta haluzevoi orhanizatsii vyshchoi shkoly v Zakoni Ukrainy «Pro vyshchu osvitu» : shliakh do rozuminnia ta vyznannia [Implementation of world experience of level, orientation and branch organization of higher education in the Law of Ukraine «On Higher Education»: the way to understanding and recognition]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 3 (dodatok 1), 32-36.
- Metodycha instruktsiia. Zahalni vymohy do struktury. Zmistu i oformlennia osvitnikh proham* [Methodical instruction. General requirements for the structure, content and design of educational programs] (2017). Sumy: Sumskyi Derzhavnyi Universytet. (in Ukrainian).
- Metodychi Rekomendatsii do poriadku realizatsii osvitnikh proham* (2020). [Methodical recommendations for the implementation of educational programs]. Kyiv: Natsionalnyi universytet oborony Ukrainy imeni Ivana Cherniashovskoho. (in Ukrainian).
- Naboka, O. (2018). Osvitnia prohrama yak instrument zabezpechennia yakosti pprofesiinoi pidhotovky fakhivtsiv u zakladakh vyshchoi osvity. [Educational program as a tool to ensure the quality of professional training of future professionals in higher education institutions]. *Zb. nauk prats «Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universyteti imeni M. P. Drahomanova» . Serii 5 : pedahohichni nauky: realii ta perspektyvy*. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 60, t. 2, 38-41. (in Ukrainian).
- Orhanizatsia osvitnioho protsesu: metodychi pidkhody do formuvannia variatyvnoi skladovoi osvitnikh proham*. (2016). [Organization of the educational process: Methodological approaches to the formation of a variable component of educational programs]. Kharkiv: Kharkivskyi natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni Semena Kuznetsia. (in Ukrainian).
- Polozhennia pro formuvannia, zatverdzhennia ta onovlennia osvitnikh proham*. (2017). [Regulations on the formation, approval and updating of educational programs]. Lviv: Natsionalnyi universytet «Lvivska politekhnika». (in Ukrainian).
- Pro akredytaciju osvitnikh proham za jakymy zdijsnujetjsja pidghotovka zdobuvachiv vyshhoji osvity*. (2019). [About the accreditation of educational programs in higher educational institutions]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0880-19#Text> (in Ukrainian).
- Raskola, L.A. (2016). Teoretyko-metodychni zasady rozroblennia osvitnikh program [Theoretical and methodological principles of developing educational programs]. *Metodychni posibnyk*. Odesa: Odeskyi natsionalnyi universytet imeni I.I.Mechnykova. (in Ukrainian).
- Rashkevych, Yu. (2014). *Bolonski protses ta nova paradyhma vyshchoi osvity*. [The Bologna Process and a new paradigm of higher education]. Lviv: Vydavnytstvo Lvivskoi politekhniki. (in Ukrainian).
- Rekomendacii shhodo zastosuvannja kryteriji ocinjuvannja jakosti osvitnjoji proghramy*. (2020). [Recommendations for the application of criteria for assessing the quality of the educational program]. Zatverdzheno Nacionalnym aghentstvom iz zabezpechennja jakosti vyshhoji osvity 17 lystopada 2020 roku. TOV «Ukrajinskyj osvitjanskyj vydavnychyj centr «Orion». (in Ukrainian).
- Fedorchenko, Yu. (2018). *Pro pidkhody do formuvannia i realizatsiiu universytetskykh osvitnikh proham* [On approaches to the formation and implementation of university educational programs]. <http://education-ua.org/ua/component/content/article/12-articles/1283-pro-pidkhodi-do-formuvannya-i-realizatsiji-universitetskikh-osvitnikh-program>. (in Ukrainian).
- Kholin, Yu. (2014). *Suchasni pidkhody do pobudovy osvitnikh proham*. [Modern approaches to the construction of educational programs]. *Metodych. Materialy*. <http://www.univer.kharkov.ua/docs/work/curricula.pdf> (in Ukrainian).
-

Khrutska, O. (2018). Rozroblennia osvitnoi programy: normatyvno-pravove ta metodychne zabezpechenna [Development of the educational program: normative-legal and methodical maintenance]. *International scientific journal «Universities and Leadership»*, 2 (6), 2018. (in Ukrainian).

ESG (2015). *Standards and Guidelines for Quality Assurance in the European Higher Education Area*. Brussels, Belgium. http://www.enqa.eu/wp-content/uploads/2015/11/ESG_2015.pdf.

Butenko Andrii, Yeremenko Olena

The role of a guarantor in the quality assurance processes at the stage of educational program formation

Abstract

The article explores specific aspects of involving the guarantor of the educational program in its formation. The urgency is due to intensive changes in the quality assurance system of higher education, which require performing related new functions by research and teaching staff. That is why the National Agency for Quality Assurance in Higher Education has proposed a separate functional – the guarantor of the educational program – who coordinates the design, updating and implementation of the educational program. Correct involvement of the guarantor at the stage of the educational program formation will help to avoid the shortcomings caused by violation of logic and the formal attitude to the maintenance of educational programs.

A survey of educational program guarantors was developed and conducted, thanks to which it was established that the vast majority of them were deliberately involved at all major stages of the educational program formation. It is rather positive that even at the stage of initiation, which is primarily the preference of collective and / or administrative bodies of higher education institutions, guarantors are informed about the possibility of opening an educational program. Guarantors are actively involved in studying the experience of foreign and Ukrainian educational programs, primarily determining which of them deserve attention. However, it should be emphasized that both in the development of best practices and in the development of the curriculum as part of the educational program guarantors recognize the most important parameter of educational components that is logical, because it is based on the educational process implementation.

It can be stated that the lack of sufficient practical experience, the process of accumulation and analysis of pros and cons in the educational process formation, which is still ongoing, currently do not allow to draw an unambiguous conclusion about the conclusive creation and certainty of the guarantor's functionality. Therefore, it is important, on the one hand, to conduct further research and outreach on the guarantor's functionality and participation in the educational program formation, and on the other – to promote the development and improvement of the local regulatory framework of higher education institutions on this issue.

Key words: higher education institution, educational program, guarantor of educational program, National Agency for Quality Assurance in Higher Education, educational components.

Інформація (довідка) про авторів:

Бутенко Андрій

- кандидат історичних наук, доцент
- Україна
- Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, заступник голови
- <https://orcid.org/0000-0002-6946-292X>
- E-mail: abutenko@naqa.gov.ua

Єременко Олена

- доктор філологічних наук, професор
- Україна
- Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, заступник голови
- <https://orcid.org/0000-0003-1331-1011>
- oyeremenko@naqa.gov.ua

Butenko Andrii

- Candidate of Historical Sciences, Associate Professor
- Ukraine
- National Agency for Quality Assurance in Higher Education/ Deputy Head

Yeremenko Olena

- Doctor of Philology, Professor
- Ukraine
- National Agency for Quality Assurance in Higher Education/ Deputy Head